

van de Rotterdamse Boazbank. Hij had inmiddels een levendige belangstelling voor de binnenlandse politiek aan de dag gelegd. Vijftien jaar lang, van '16 tot '31, was hij lid van de Rotterdamse raad; een drietal jaren fungeerde hij als wethouder van financiën en van de bedrijven. In '17 was hij bovendien lid van de provinciale staten geworden en, wat belangrijker was, in '18 lid van de Tweede Kamer. Tot fractievoorzitter en voorzitter van de Anti-Revolutionaire Partij werd hij gekozen in '33 en in die kwaliteit had hij samen met Colijn van de zomer van '40 af de Anti-Revolutionaire Partij vertegenwoordigd in het Politiek Convent.

Schouten, een bescheiden man, zonder een zweem van eerzucht, was wars van alle publiciteit. Wat hij te zeggen had, zei hij in het parlement en op partijvergaderingen of schreef hij in *De Standaard*; dat moest voldoende zijn. Colijn was in de jaren '30 een nationale figuur geworden, Schouten niet. Schouten werd ook door Colijn met zijn air van *grand seigneur* overschaduwd; vergeleken met de ook internationaal bekende, anti-revolutionaire minister-president leek Schouten buiten de eigen rijen haast een provinciale figuur. Inderdaad kwamen zijn uitzonderlijke capaciteiten eerst tijdens de bezetting tot volle ontplooiing. Zij pasten ook geheel bij de bezettingssituatie, want Jan Schouten was als uit eikehout gesneden. Met zijn metalen stem was hij zeven jaar lang de voornaamste parlementaire woordvoerder geweest van het anti-revolutionaire volksdeel. Nu kwam het er op aan, trouw te blijven aan de beginselen en die trouw te tonen. Zwijgen? Passief blijven? Schouten zou dat als een laakbare verloochening beschouwd hebben. Hij was niet zo jong meer, maar hij had een ijzersterk gestel en aan geloofsmoed schortte het hem niet. Elk pacteren met het nationaal-socialisme wees hij af; Nederland en de constitutionele monarchie onder Oranje waren hem één en die overtuiging moest men verkondigen, wat ook de gevolgen zouden zijn. Schouten zag verzet niet als een gecompliceerde, maar eerder als een simpele aangelegenheid: verzet was plicht.¹

Op 30 juni '41 werden, gelijk reeds vermeld, negentig anti-revolutionaire voormannen gearresteerd. Onder hen bevonden zich verscheidenen van de 'twaalf apostelen'. Eén die niet opgepakt was, E. van Ruller (een Rotterdammer gelijk Schouten in feite geworden was), belde volgens de met Colijn gemaakte afspraak Schouten op en bezocht hem in de kelder van de ver-

¹ Eind '40 verleende Schouten al steun aan het illegale *Vrij Nederland* dat toen in hoofdzak een uitgave was van Amsterdamse anti-revolutionaire jongeren. Illegaal werk sprak voor hem vanzelf; hij praatte er over, schreef later degenen die de uitnodiging tot medewerking overbracht, C. Troost, 'alsof het zoiets als de voortzetting van een kiesvereniging was.' (C. Troost in M. Smedts en C. Troost: *De lange nacht*, p. 108).